



Beste leden en relaties,

Na de tijdelijke versoepeling van de maatregelen tegen de verspreiding van het coronavirus deze zomer is het virus toch weer aan een opmars begonnen en inmiddels is er sprake van een serieuze nieuwe golf van besmettingen en wéér een nieuwe variant. De anti-corona-teugels zijn wederom aangehaald en een harde lockdown is waar we het voorlopig mee moeten doen. Het werkwoord “boosteren” zal de nieuwe editie van de Dikke Van Dale wel gaan halen.



In deze nieuwsbrief beginnen we met een nieuwe rubriek “Uit het HWR archief”. Verder hebben we voor jullie weer de nodige nieuwtjes, feiten en wetenswaardigheden bij elkaar gesprokkeld.

**We wensen jullie allemaal veel informatief leesplezier en ook hele fijne feestdagen en vooral een gezond, voorspoedig en goed erfgoedjaar 2022.**

*Bestuur en Werkgroep Communicatie.*

### **Rabo ClubSupport**

In onze Nieuwsbrief van september riepen wij onze leden en sympathisanten op om tijdens de Rabo ClubSupport actie hun stem uit te brengen op onze Heemkunde Werkgroep Reusel.



**Rabo ClubSupport**  
Samen vieren we de winst

Dat heeft gewerkt, in november werden wij verrast door de Rabobank met een bijdrage van

€399,86 een bedrag dat wij zullen besteden aan diverse activiteiten tijdens ons jubileumjaar.

Wij danken de Rabobank van harte voor haar brede maatschappelijke ondersteuning van de verenigingen en ook allen die hun stem op onze HWR hebben uitgebracht. Wij hopen, samen met hen, onze club uit te bouwen tot een ‘pareltje’ in de Kempen.

### **Nieuwe archiefwet ingediend bij de Tweede Kamer**

Demissionair minister Slob heeft op 18 november een voorstel voor modernisering van de Archiefwet ingediend bij de Tweede Kamer. De aanpassing van de Archiefwet is nodig om ervoor te zorgen dat overheidsorganisaties ook digitale informatie goed opslaan en toegankelijk houden. Bovendien moeten zij blijvend te bewaren informatie straks al na tien in plaats van na twintig jaar overbrengen naar een archiefdienst, waar iedereen de informatie kan raadplegen.



Demissionair minister Slob: “Archieven zijn niet alleen het werkgeheugen van de overheid zelf. Ze zijn ook belangrijk om verantwoording af te leggen aan het parlement of de gemeenteraad en ze vormen een bron voor onderzoek door journalisten, schrijvers, historici en burgers. Modernisering van de Archiefwet is nodig om te waarborgen dat overheidsinformatie nu en ook voor de toekomst veilig wordt gesteld en beter toegankelijk is.”

De belangrijkste maatregelen hebben betrekking op de volgende thema's:

- Digitalisering van de informatie,
- Informatie eerder naar archiefdiensten overbrengen, en
- Openbaarheid van de informatie.

In onderstaande infographic wordt het een en ander gevisualiseerd.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

## Modernisering Archiefwet

De Archiefwet schrijft voor dat de overheid haar informatie op een goede manier bewaart. Dat is van belang voor de bedrijfsvoering van de overheid zelf, maar ook voor publieke verantwoording, rechtsvinding en vanuit cultuur-historisch perspectief.

Omdat de huidige wetgeving zich vooral op papier richt, wordt de Archiefwet aangepast aan digitale ontwikkelingen. Zo wordt voortaan zowel papieren als digitale overheidsinformatie duurzaam bewaard.

### Belangrijkste maatregelen

- 1 Archiefvorming**  
De wet gebruikt modernere taal en toelichtingen, zodat de wet beter te begrijpen is. Zo kunnen overheidsorganisaties beter aan de regels voldoen.
- 2 Overbrengingstermijn**  
Overheidsinformatie die we voor altijd willen bewaren, wordt eerder naar een openbaar archief gebracht. Na 10 jaar in plaats van 20 jaar. Daar zorgen deskundigen dat de informatie voor iedereen leesbaar, bruikbaar en beschikbaar blijft.
- 3 Openbaarheid**  
In een openbaar archief zijn documenten in principe toegankelijk voor iedereen. Onder de nieuwe wet moeten overheidsorganisaties beperkingen van de openbaarheid duidelijker motiveren.
- 4 Kennis**  
De wet verplicht overheden een archivaris aan te stellen met kennis van zaken, maar schrijft niet langer een specifiek diploma voor.

Bron: Kenniscentrum voor Genealogie, Heemkunde, Genetica en Heraldiek

## Ruim 250.000 nieuwe kranten in Delpher

Delpher is een gratis toegankelijke website, ontwikkeld en beheerd door de Koninklijke Bibliotheek, met gedigitaliseerde kranten, boeken, tijdschriften en radiobulletins uit tal van erfgoedinstellingen.

Op 6 december zijn 259.970 nieuwe krantenafleveringen toegevoegd. Het gaat op 107 titels van 1640 tot 1971. Het leeuwendeel was nog niet of alleen voor de oorlogsjaren beschikbaar op Delpher. Hiermee wordt de krantencollectie die nu meer dan 2 miljoen kranten bevat weer rijkelijk aangevuld.



Er zijn deze release een flink aantal regionale kranten toegevoegd. Limburgse kranten, Gelderse kranten, kranten uit Friesland, uit Overijssel, uit Noord-Brabant en uit Zuid-Holland. [www.delpher.nl](http://www.delpher.nl)

## Met filmpjes de website van het Regionaal Archief Tilburg (her)ontdekken

Hoe zoek je nu precies naar je voorouders of hoe download je een foto? Om iedereen hier een handje bij te helpen ontwikkelde het Regionaal Archief Tilburg in het afgelopen jaar zeven verschillende leerzame filmpjes. Deze korte filmpjes geven je binnen een paar minuten duidelijk uitleg over één onderdeel op de website.

Zoeken op de website van Regionaal Archief Tilburg

7 video's • 3 weergaven • Laatst geüpdatet op 3 nov. 2021

Op de website van Regionaal Archief Tilburg is van alles te vinden. Maar hoe zoek je nu precies naar bijvoorbeeld een foto of een gescand archiefstuk?

- 1 Zoek in indexen  
Regionaal Archief Tilburg  
3:21
- 2 Zoek in gescande archieven  
Regionaal Archief Tilburg  
2:12
- 3 Zoek een persoon  
Regionaal Archief Tilburg  
1:39
- 4 Zoek een foto  
Regionaal Archief Tilburg  
1:35
- 5 Zoek een archief  
Regionaal Archief Tilburg  
2:23

In de afgelopen jaren zijn er steeds meer digitale gegevens op de website van Regionaal Archief Tilburg gezet. Het zoeken naar deze informatie zoals bijvoorbeeld het opzoeken van

archiefstukken of het bekijken van extra informatie bij een foto is soms misschien wat lastig. Om het gebruik van de website te verduidelijken zijn er een zevental filmpjes gemaakt:

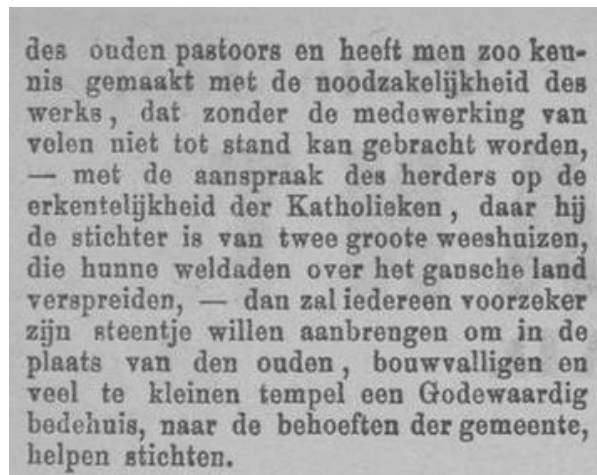
- zoek in indexen
- zoek in gescande archieven
- zoek een persoon
- zoek een foto
- zoek een archief
- reserveer een archiefstuk
- zoek een bouwtekening

Ieder filmpje duurt ongeveer drie minuten. Met steekwoorden en duidelijke aanwijzingen leer je in een korte tijd hoe je het beste kunt zoeken.

De hele verzameling filmpjes vind je op het RA Tilburg YouTube kanaal: <https://bit.ly/3E2zm0m>

### Uit het HWR archief

Maandelijks willen we jullie verrassen met een leuk historisch feit, document of krantenknipsel over de Reuselse geschiedenis. Deze keer uit de *Tilburgsche Courant* op 11 October 1891:



### Bidprentjes collectie

Eindelijk is het dan zover. Al onze papieren bidprentjes zijn digitaal te raadplegen via onze website.

De afgelopen maanden hebben we jullie regelmatig op de hoogte gehouden over onze collectie bidprentjes. We lieten weten dat we de niet Reuselse bidprentjes hebben overgedragen aan het Nederlands Bidprentjes Archief en dat er door enkele vrijwilligers hard gewerkt wordt aan het digitaliseren van de bijna 6000 relevante prentjes. Het is nu zover, ongeveer 5000 van deze gedachtenisprentjes zijn al te bekijken op onze website. Ga hiervoor naar ons HWR Collectie Portal en selecteer de bidprentjes: [www.heemkundereusel.nl/collecties.html](http://www.heemkundereusel.nl/collecties.html).

Van de bidprentjes zijn (indien aanwezig) zowel de voorzijde als de achter- of binnenzijde gedigitaliseerd en opgenomen.

Ook zijn er uitgebreidere zoekmogelijkheden dan bij de foto collectie toegevoegd zoals geboorte- en overlijdensplaats, sorteren op datum en specifiek zoeken op voornaam en geslachtsnaam.

Onze collectie van bidprentjes is niet alleen leuk om zomaar wat overleden familieleden op te zoeken, maar ook erg waardevol bij uitgebreid genealogisch onderzoek naar je voorouders.



Één van de oudste bidprentjes in de HWR collectie stamt uit 1869. Het is ter nagedachtenis aan Lambertus de Kadt, de eerste seculiere pastoor van Reusel van 1839 tot 1869.

### Werkgroep Beeld en Geluid

Het bestuur van De Spil, de voormalige KVO (Katholieke Vrouwenorganisatie) in Reusel, verraste ons onlangs door ons een hoeveelheid beeld- en geluiddraggers te schenken. De KVO (daarvoor genaamd Vrouwenbond en nog eerder Boerinnenbond) was een belangrijke vereniging in het katholieke Reusel.

Vooraf omdat wij van deze vereniging erg weinig fotomateriaal in ons archief hebben zijn we daarmee erg blij en is het een mooie aanvulling van onze collectie.



De Reuselse Boerinnenbond in 1960

Wij danken het bestuur van harte voor deze geste.

### Werkgroep Bibliotheek

Aan onze zeer omvangrijke collectie boeken en tijdschriften is reeds voor, maar ook tijdens de coronapandemie, heel hard gewerkt om die gereed te maken voor het digitale tijdperk.

Zo werden de boeken voorzien van nieuwe rug-etiketten en de nieuwe aanwinsten en de nog niet verwerkte oude aanwinsten bijgewerkt in de catalogus en eveneens voorzien van etiketten en dergelijke.

De catalogus werd gecorrigeerd in verband met de nieuwe ordening en opgenomen in Memorix Maior (ons collectie beschrijvingsstelsel). Verder werden alle titels in de catalogus voorzien van trefwoorden.

De bibliotheek blijft constant aandacht eisen en bewaking van de kwaliteit maar we komen geleidelijk op een punt dat we een "mijlpaaltje" hebben bereikt.

Vanaf een nader te bepalen datum in 2022 zal de catalogus inclusief afbeeldingen van de boekomslagen geraadpleegd kunnen worden door onze leden; op dit moment wordt de regelgeving rond het gebruik van de bibliotheek vastgesteld.

Wij houden jullie op de hoogte van de voortgang.

## BHIC meldt

20 miljoen Brabanders in de BHIC  
Personendatabase, wat een mijlpaal!

Je leest het goed, het Brabants Historisch Informatie Centrum heeft de grens van meer dan 20 miljoen vermeldingen bereikt. Daarmee is [www.bhic.nl/stamboom](http://www.bhic.nl/stamboom) niet alleen de populairste archiefdatabase van het BHIC, maar ook de grootste van de provincie. In deze database kan iedereen zoeken naar vermeldingen van personen in archiefakten.



Het aantal vermeldingen uit Reusel bedraagt meer dan 50.000. Het gaat hierbij onder andere om geboorte- en doopakten, overlijdensakten maar ook registraties in het gevangenisregister.

## Nieuwsbrieven

Deze maand ontving het HWR secretariaat diverse nieuwsbrieven van collega verenigingen. Deze zijn hier te lezen:

Nieuwsbrief Erfgoed Brabant - november 2021:  
<https://bit.ly/3mgLPHM>

Nieuwsbrief heemkundekring Amalia van Solms Baarle-Nassau/Hertog - december 2021:  
<https://bit.ly/3GXlflG>

Nieuwsbrief BHIC - november 2021:  
<https://bit.ly/3sowcSJ>

Mededelingenblad Heemkundekring Weerderheem Valkenswaard - december 2021:  
<https://bit.ly/3ahgvIT>

Nieuwsbrief Brabants Heem - december 2021:  
<https://bit.ly/3mgLZPo>

De Koerier van Brabants Heem - december 2021 nr 91: <https://bit.ly/3EcdCPE> (met hierin een recensie van het boek Brabbelepoezie van de Reuselse taalminnaar Jan Lavrijsen)

Nieuwsbrief Heemkunde de Heerlijkheid Oirschot - december 2021: <https://bit.ly/3J2K8Y7>

Nieuwsbrief 

Onze nieuwsbrief is vanaf nu ook bereikbaar via een prominente plek op de homepage van onze HWR website.

Wil jij onze Nieuwsbrief ook regelmatig ontvangen stuur dan een email naar [secretaris@heemkundereusel.nl](mailto:secretaris@heemkundereusel.nl)

Ook voor afmeldingen mailen naar [secretaris@heemkundereusel.nl](mailto:secretaris@heemkundereusel.nl)

Deze HWR nieuwsbrief en oudere afleveringen zijn terug te lezen in een archief op onze website: [heemkundereusel.nl/nieuwsbrief.html](http://heemkundereusel.nl/nieuwsbrief.html)

## De pijp uit gaan



**De uitdrukking ‘de pijp uit gaan’ houdt in dat iemand sterft. Dit gezegde heeft – anders dan je misschien zou vermoeden – niets te maken met roken of pijproken. Maar hoe zit het dan wel met de uitdrukking ‘de pijp uit gaan’?**

Het begrip ‘pijp’ kan natuurlijk verschillende dingen betekenen. Denk aan een pijp om te roken, een schoorsteenpijp, de buurt De Pijp in Amsterdam of een crematoriumpijp. Hierdoor is er heel wat gespeculeerd over de herkomst van ‘de pijp uit gaan’. Zou het de rook kunnen zijn die na een crematie uit de schoorsteen van het crematorium komt? Of is het zo dat wanneer iemand in Amsterdam De Pijp verlaat, als het ware sterft omdat hij een bruisende buurt verlaat en daarmee een saai leven begint? Of gaat (bij) iemand de pijp uit, omdat hij te veel heeft lopen roken? Al deze verklaringen zijn niet correct. Maar hoe zit het dan wel?

### **De pijp uit gaan & konijnenholen**

‘De pijp uit gaan’ is vermoedelijk afkomstig uit de konijnen- en dassenjacht of de eendenjacht. Jagers noemden de verbindende gangen tussen konijnenholen ook wel pijpen. Als een konijn tijdens het jachtseizoen de pijp uit ging, had het beest natuurlijk een grote kans om doodgeschoten te worden. Het konijn ging dan de pijp uit, de jager bracht het konijn om zeep en het konijn was de sjaak, pisang, of beter gezegd nog: de haas...

### **De pijp uit gaan & de eendenjacht**

‘De pijp uit gaan’ kan ook te maken hebben met de eendenjacht. Eendenjagers (ook wel kooikers), lieten honden wilde eenden opjagen en ze vangen in lange sloten met schotten en aan het eind een net. Deze sloten werden wel vangpijpen genoemd. Als de wilde vogels in de vangpijp zaten, had de kooiker zijn buit bij elkaar. Een probleem met deze verklaring is echter dat de vogels de pijp *ingingen* en niet *uitgingen*.

### **Meer uitdrukkingen met ‘pijp’**

Er bestaan nog meer uitdrukkingen met het woord pijp of pijpen. Een mooi voorbeeld is ‘naar iemands pijpen dansen’. Dit betekent dat je alles doet wat een ander wil. Een andere uitdrukking met ‘pijp’ is ‘de pijp aan Maarten geven’. Dit betekent ongeveer hetzelfde als ‘de pijp uit gaan’, namelijk sterven, het opgeven, het bijltje erbij neergooien.